

Müzik Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz Yeterlikleriyle Öğretmenlik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

An Analysis of the Relationship between Academic Self-efficacy and Teaching Self-efficacy of Pre-service Music Teachers

Ufuk YAĞCI¹

Veysel AKSOY²

Özet

Bu çalışmanın amacı müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleriyle öğretmenlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaçla altı farklı üniversitenin GSEB Müzik Öğretmenliği A.B.D'nda eğitim gören 493 öğrenciden veri toplanmıştır. Katılımcıların 280'i kadın (%57) 213'ü erkek (%43) öğrencidir. Öğrencilerin yaşları 18 ile 26 arasında değişmektedir. Bulgular, müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterliklerinin cinsiyete, sınıf düzeyine, akademik not ortalamalarına ve annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaştığını göstermektedir. Öğretmenlik öz yeterlik düzeyleri ise annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmıştır. Akademik öz yeterlikle öğretmenlik öz yeterliği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bulgular tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Müzik öğretmeni adayları, akademik öz yeterlik, öğretmenlik öz yeterliği.

Abstract

The aim of this study is to investigate the relationships between the academic self-efficacy and teaching self-efficacy levels of pre-service music teachers. For this purpose, the data was collected from 493 pre-service music teachers attending the music education departments of the Faculty of Art Education in six different universities in Turkey. The participants of the study include 280 (57%) female and 213 (43%) male pre-service music teachers. The age of the students varies from 18 to 26. Findings show that academic self-efficacy levels of pre-service music teachers differentiate according to gender, class level, academic grades and their mothers' education level. As for the teaching self-efficacy beliefs, there is a significant difference according to the pre-service teachers' mothers' education level. Teaching self-efficacy level and academic self-efficacy level of pre-service music teachers significantly relate to each other in a positive way. The findings were discussed.

Keywords: Pre-service music teacher, academic self-efficacy, teaching self-efficacy.

¹ uyagci11@gmail.com

² veyselaks@gmail.com

Giriş

Self-Efficacy kavramı Türkçeye farklı şekillerde tercüme edilerek kullanılmıştır. Kavramın “yetkinlik beklentisi”, “öz-yeterlik beklentisi”, “öz-yeterlik inancı”, “öz-yeterlik algısı”, “öz-yetkinlik”, “öz-yeterlik” gibi çevirileri olduğu görülmektedir (Aksoy ve Diken 2009; Tabancalı ve Çelik, 2013). Farklı kavramlar kullanılsa da, bu çalışmaların hepsi Bandura'nın öz yeterlik (self-efficacy) kavramına atıfta bulunmaktadır.

Öz yeterlik, bireylerin muhtemel durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair yargıdır (Bandura, 1982). Diğer bir deyişle bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı şekilde yapma yeteneğine dair yargısıdır (Bandura, 1986). Bandura'ya (1989; 1994) göre, öz yeterlik algısı, insanların kendilerine ilişkin düşünce ve duygularını etkileyebileceği gibi, belirli bir duruma yönelik güdülenme düzeylerini ve davranışlarını da etkileyebilir. Öz yeterlik algısı, yeterliliğimize yönelik bir inançtır. Amaçlarımıza ulaşmak için belirli davranışları organize etmek ve onu gerçekleştirmek için gereklidir (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004). Bandura'nın, öz yeterlik algısının bireyin; etkinliklerinin seçimini, güçlükler karşısındaki sebatını ya da ısrarcı tutumunu, çabalarının düzeyini ve performansını etkilediği konusundaki görüşü birçok araştırmaya konu olmaktadır. Bandura (1977), insanların ne kadar çaba sarf edeceğini ve engeller ile olumsuz deneyimler karşısında ne kadar süre dayanabileceğini yeterlik beklentilerinin belirlediğini ve algılanan öz yeterlik ne kadar güçlü olursa çabaların da o kadar etkin olacağını belirtmektedir.

Öğretmen öz-yeterliliğiyle ilgili çalışmalar 1980'lerde başlamış ve iki ana kuramın etkisinde kalmıştır. Bu kuramlar, Rotter'in (1966) denetim odağı (focus of control) kuramı ve Bandura'nın (1977) sosyal bilişsel kuramıdır. Denetim odağı Rotter'in kuramının, öz-yeterlik ise Bandura'nın kuramının temelini oluşturan kavramlardır (Henson, 2001). Öğretmen yeterliği, öğrencilerde öğrenme eylemini gerçekleştirme, öğrencilerden istenen kapasiteleri alma konusunda öğretmenlerin kişisel yargıları; diğer bir deyişle, öğretmenlerin, öğrencilerin performanslarını ve davranışlarını etkileme yeteneklerine dair algıları olarak tanımlanmaktadır (Gordon, Lim, McKinnon ve Nkala, 1988; Akt: Kurbanoglu, 2004). Öğretmen öz-yeterliliği, öğretmenlerin, istenilen sonuçları meydana getirmede öğrencilerin öğrenmesi ve öğretimin geliştirilmesi için sahip oldukları yeteneklerine ilişkin algıları olarak da tanımlanmıştır (Tabancalı ve Çelik, 2013). Öğretmen yeterliği, öğretimin verimliliğinde bireysel farklılık oluşturan bir değişkendir (Gibson ve Dembo, 1984).

Akademik öz yeterlik de Bandura'nın öz yeterlik kavramıyla tıpkı öğretmen öz yeterliği gibi ilişkili bir kavramdır. Algılanan akademik öz yeterlik öğrencinin kendisinin

akademik bir işi başarıyla tamamlayabilmesine ilişkin inancıdır şeklinde tanımlanmıştır (Solberg ve ark. 1993; Zimmerman 1995; Yılmaz, Gürçay ve Ekici, 2007). Durdukoca (2010), Zimmerman (1995)'dan yola çıkarak akademik öz yeterliği; bir öğrencinin akademik bir görevi başarıyla tamamlayabilmek için sahip olduğu yeteneklerine olan inancı şeklinde tanımladıktan sonra Bandura (1997)'nin akademik öz yeterliği öz yeterlik teorisine dayandırdığını ve bireyin akademik bir konu alanında başarılı olabileceğine dair inancı şeklinde tanımladığını bildirmiştir (Durdukoca, 2010; Öncü, 2012).

Öncü (2012 s. 185), Zimmerman (1995) ve Bıkmaz (2004)'dan hareketle akademik öz-yeterliğin temel özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Öz yeterlik, bireylerin fiziksel ya da psikolojik özelliklerini değil, belirli bir işi gerçekleştirme yeteneği konusundaki yargılarını içermektedir.
2. Öz yeterlik inancı, çok boyutlu olup farkı alanlarla bağlantılıdır. Örneğin, matematik öz yeterlik inancı İngilizce öz yeterlik inancından farklıdır.
3. Öz yeterlik, duruma bağlı bir özellik sergiler. Örneğin bir öğrencinin öğrenme konusundaki yeterliğine ilişkin inancı, yarışmacılığın ya da işbirliğinin öne çıkarıldığı sınıflarda farklılıklar gösterebilir.
4. Öz yeterlik ölçümleri performans için belirlenen ölçütler temel alınarak ölçülür.

Öğrencilerin akademik yetenekleriyle ilgili olarak geliştirmiş oldukları inançlar, onların öğrendikleri bilgi ve becerilerle neler yapabileceklerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır. Böylece, akademik başarı, daha önceden başarılmış ve ileride başarılacaklarla ilgili inançların bir sonucu olacaktır. Bu aslında aynı yetenek alanındaki ve düzeyindeki öğrencilerin neden farklı akademik performans gösterdiklerinin açıklanmasında yardımcı olacaktır. Akademik öz yeterlik alanında yapılan çalışmalarda bu değişkenin her düzeydeki akademik yaşantıda etkili olduğu ve yüksek akademik öz yeterliğin akademik başarıyı arttırdığı ve akademik başarının önemli bir yordayıcısı olduğu belirtilmektedir (Yılmaz, Gürçay ve Ekici, 2007; Ekici, 2012; Öncü, 2012).

Bu kavramsal çerçeveye uyumlu olarak müzik öğretmeni adaylarının öğretmenliğe ilişkin öz yeterliklerinin müzik eğitimcisi olarak kendi kapasitelerine duydukları inancın ölçüsü olacağını ve müzik eğitiminde karşılaştıkları zorluklarla baş etmede etkin bir biçimde mücadele etmelerini etkileyeceği söylenebilir. Akademik anlamda kendine güvenen öğretmen adaylarının müzik eğitiminden daha yüksek düzeyde fayda sağlamaları ve alacakları eğitimin verimi nedeniyle daha yüksek düzeyde öğretmenlik performansı sergilemeleri beklenebilir. Bu nedenle müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleri ile öğretmenlik öz yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi önemli görülmüştür. Bu çalışmanın

amacı müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleriyle öğretmenlik öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektir.

Yöntem

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın katılımcıları Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi GSEB Müzik Eğitimi Anabilim dallarında eğitim gören 493 öğrencidir. Katılımcıların 280'i kadın (%57) 213'ü erkek (%43) öğrencidir. Öğrencilerin yaşları 18 ile 26 arasında değişmektedir. Yaş ortalamaları $X = 19,7$ ve standart sapması 0,71'dir. Katılımcıların 144'ü 1.sınıf (%29), 130'u 2.sınıf (%26), 78'i 3.sınıf (%16) ve 141'i 4.sınıf (%29) düzeyinde öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla öğrencilere ilişkin demografik bilgilerin elde edildiği bilgi formu, akademik öz yeterlik ölçeği ve öğretmen öz yeterlik ölçeği kullanılmıştır.

Akademik Öz Yeterlik Ölçeği (AÖYÖ)

Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen, Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek uyarlama çalışması sonucunda orijinal ölçekte tek boyut ve yedi olan madde sayısı Türkçe ölçekte de korunmuştur. Ölçekten alınan puan arttıkça akademik öz yeterlik düzeyi düşmektedir. Türkçe ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik değeri .79 olarak belirlenmiştir (Yılmaz, Gürçay ve Ekici 2007, s.257). Bu çalışma için AÖYÖ de yer alan 7 madde için iç tutarlılık katsayısı .63 olarak hesaplanmıştır (N= 493).

Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği (ÖÖYÖ)

Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilmiş olup 9'lu derecelendirmeli 24 madde ve üç alt boyut içermektedir. Bu alt boyutlar öğrenciyi derse katmaya dair öz yeterlik (ÖDK-ÖY), öğretim yöntemlerini kullanmaya dair öz yeterlik (ÖYK-ÖY) ve sınıf yönetimini sağlamaya dair öz yeterliktir (SY-ÖY). Ölçeğin tümüne ait iç tutarlılık katsayısı .94 ve alt boyutlarına ait iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .87, .91 ve .90 olarak hesaplanmıştır. Bu ölçek Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması aşamasında 628 öğretmen adayından veriler toplanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, doğrulayıcı faktör analizi ve Rasch analizi ile yapılmıştır. Türkçe ölçeğin tümüne ait iç tutarlılık katsayısı .93 ve alt boyutlara ait iç tutarlılık katsayısı öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik boyutu için .82, öğretim stratejilerine yönelik

öz yeterlik boyutu için .86 ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutu için .84 olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışmada ölçeğin tümü için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .97 ve alt boyutlara ait iç tutarlılık katsayısı öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik boyutu için .90, öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik boyutu için .92 ve sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutu için .91 olarak hesaplanmıştır (N=493).

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin niteliğine göre betimleyici istatistiklerin yanı sıra Bağımsız Örneklem T-Testi, ANOVA, Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular:

Katılımcıların AÖYÖ' den ve ÖÖYÖ' den ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem T-Testi yoluyla incelenmiştir. Katılımcıların AÖYÖ puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterirken (Tablo 1), ÖÖYÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Tablo 1.

AÖYÖ, ÖÖYÖ ve Alt Ölçeklerinden Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı.

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kadın	280	16.25	2.98	490	2.67	.01
Erkek	313	15.52	3.04			

Tablo 1'de de görüldüğü gibi müzik öğretmeni adaylarının, akademik öz yeterlikleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(490)=2.67, p<.01$]. AÖYÖ' den alınan puanlar arttıkça akademik öz yeterlik düzeyi düştüğü için erkek müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=15.52$) kadın rehber öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinden ($\bar{X}=16.25$) daha yüksektir. Katılımcıların öğretmenlik öz yeterlik düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Katılımcıların yaş değişkenine ilişkin bulgular:

Katılımcıların AÖYÖ' den ve ÖÖYÖ' den ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanması analizi yoluyla incelenmiştir. Bulgular Tablo 2' de rapor edilmiştir.

Tablo 2.

AÖYÖ, ÖÖYÖ ve Alt Ölçeklerinden Alınan Puanların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı.

Ölçek ve Alt Ölçek Puanları	Yaş (r)
AÖYÖ Toplam Puanı	-.063
ÖÖYÖ Toplam Puanı	.008
ÖÖYÖ / ÖDK-ÖY Alt Ölçeği	-.023
ÖÖYÖ / ÖYK-ÖY Alt Ölçeği	.001
ÖÖYÖ / ÖYK-ÖY Alt Ölçeği	.042

Tablo 2’ de verilen bulgular incelendiğinde yaş ile AÖYÖ ve ÖÖYÖ ve ÖÖYÖ alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzey değişkenlerine ilişkin bulgular:

Katılımcıların AÖYÖ’ den ve ÖÖYÖ’ den ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığı Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanması analizi yoluyla incelenmiştir. Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin veriler anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve aylık ortalama gelir olarak rapor edilen üç farklı değişkenle elde edilmiştir. Anne-babanın eğitim düzeyinde “okuma yazma bilmemek” 1’den “yüksek lisans/doktora derecesine sahip olmak” 7’ye kadar niceliksel olarak ifade edilmiş ve analizde 1’den 7’ye sürekli değişken kabul edilerek analiz gerçekleştirilmiştir. Bu yolla “eğitim düzeyi arttıkça ilgili öz yeterlik düzeyleri artmakta mıdır?” sorusuna yanıt bulunması amaçlanmıştır. Aylık ortalama gelir de benzer şekilde ele alınmıştır. Bulgular Tablo 3’ de rapor edilmiştir.

Tablo 3.

AÖYÖ, ÖÖYÖ ve Alt Ölçeklerinden Alınan Puanların Sosyo-ekonomik Düzey Değişkenine Göre Dağılımı.

Ölçek ve Alt Ölçek Puanları	Anne eğitim düzeyi (r)	Baba eğitim düzeyi (r)	Aylık ortalama gelir (r)
AÖYÖ Toplam Puanı	-.120*	-.071	-.083
ÖÖYÖ Toplam Puanı	-.068	-.005	.007
ÖÖYÖ / ÖDK-ÖY Alt Ölçeği	-.040	.027	.012
ÖÖYÖ / ÖYK-ÖY Alt Ölçeği	-.054	-.012	.010
ÖÖYÖ / ÖYK-ÖY Alt Ölçeği	-.099**	-.028	-.001

* p < .01, ** p < .05

Tablo 3’ de verilen bulgular incelendiğinde müzik öğretmeni adaylarının annelerinin eğitim düzeyleri ile akademik öz yeterlik düzeyleri arasında pozitif yönde, bununla birlikte öğretmen öz yeterliğinin sınıf yönetimi alt boyutundaki öz yeterlik düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey değişkenlerinden baba eğitim düzeyi ve aylık ortalama gelir değişkenleri ile ilgili öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki ortaya çıkmamıştır.

Katılımcıların akademik not ortalaması değişkenine ilişkin bulgular:

Katılımcıların AÖYÖ' den ve ÖÖYÖ' den ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların akademik not ortalamalarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanması analizi yoluyla incelenmiştir. Bulgular Tablo 4' de rapor edilmiştir.

Tablo 4.

AÖYÖ, ÖÖYÖ ve Alt Ölçeklerinden Alınan Puanların Akademik Not Ortalamalarına Göre Dağılımı.

Ölçek ve Alt Ölçek Puanları	Akademik Ortalama (r)
AÖYÖ Toplam Puanı	-.244*
ÖÖYÖ Toplam Puanı	.075
ÖÖYÖ / ÖDK-ÖY Alt Ölçeği	.096
ÖÖYÖ / ÖYK-ÖY Alt Ölçeği	.078
ÖÖYÖ / ÖYK-ÖY Alt Ölçeği	.043

* p < .01

Tablo 4' de verilen bulgular incelendiğinde akademik not ortalamaları ile ÖÖYÖ ve alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, bununla birlikte AÖYÖ' den alınan puanlarla akademik not ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir (r=-0.244, p < .01). Müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleri arttıkça akademik not ortalamaları da artış göstermektedir. Bununla birlikte akademik not ortalamaları ile öğretmenlik öz yeterlikleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki ortaya çıkmamıştır.

Katılımcıların AÖYÖ' den ve ÖÖYÖ ve ÖÖYÖ alt ölçeklerinden aldıkları toplam puanlarının sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ANOVA analizi kullanılarak incelenmiştir. Bulgular sınıf düzeyine göre ÖÖYÖ toplam puanlar ve ÖÖYÖ alt ölçek puanlarının ANOVA analiz sonuçları katılımcıların sınıf düzeyine göre ÖÖYÖ toplam puanları (F(3,492)=0.810, p > .05) anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Aynı şekilde ÖÖYÖ / ÖDK-ÖY alt ölçeği (F(3, 492)=1.325, p > .05), ÖÖYÖ / ÖYK-ÖY alt ölçeği (F(3, 492)=0.824, p > .05) ve ÖÖYÖ / SY-ÖY alt ölçeği (F(3,492)=0.333, p > .05) puanlarında da anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Tablo 5.

AÖYÖ' den ve ÖÖYÖ ve ÖÖYÖ Alt Ölçeklerinden Aldıkları Toplam Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplararası	93.69	3	31.23	3.48	.016*
Gruplarıçi	4384.23	488	8.98		
Toplam	4477.92	491			

* p < .05

Tablo 5’ de verilen varyans analizi bulguları incelendiğinde AÖYÖ puanında ise anlamlı düzeyde fark olduğunu göstermektedir ($F(3,492)=3,476$, $p < .05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları incelendiğinde 1. sınıflar ile 4. sınıflar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde 1. sınıfların akademik öz yeterlik ölçeği puan ortalamalarının ($\bar{X}=16.36$) 4.sınıfların puan ortalamalarından ($\bar{X}=15.27$) daha yüksek olduğu dolayısıyla daha düşük akademik öz yeterlik düzeyine sahip oldukları görülmüştür.

AÖYÖ’ den alınan puanlarla ÖÖYÖ’ den ve ÖÖYÖ alt ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki ilişkiye yönelik analiz bulguları:

AÖYÖ’ den alınan toplam puanlarla ÖÖYÖ’ den ve ÖÖYÖ alt ölçeklerinden alınan toplam puanlar arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanması analizi yoluyla incelenmiştir. Bulgular Tablo 6’da rapor edilmiştir.

Tablo 6.

AÖYÖ’ den Alınan Puanlarla ÖÖYÖ’ den ve ÖÖYÖ Alt Ölçeklerinden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Dağılımı.

ÖÖYÖ ve Alt Ölçekleri	AÖYÖ (r)
ÖDK-ÖY	-.291*
ÖYK-ÖY	-.273*
SY-ÖY	-.256*
ÖÖYÖ Toplam Puanı	-.286*

* p < .01

Tablo 6’da verilen bulgular incelendiğinde AÖYÖ’ den alınan toplam puan ile ÖÖYÖ’ den alınan toplam puan ve ÖÖYÖ’ nün ÖDK-ÖY, ÖYK-ÖY ve SY-ÖY alt ölçeklerinden alınan toplam puanlar ile AÖYÖ’ den alınan toplam puan arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. AÖYÖ’ den alınan puan arttıkça ÖÖYÖ’ den alınan puan azalmaktadır. AÖYÖ’ den alınan puanlar arttıkça akademik öz yeterlik düzeyi düştüğünden toplam puanlar arasındaki negatif yönlü korelasyon öz yeterlik düzeyleri arasında pozitif yönlü olarak ortaya çıkmaktadır. Yani müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik düzeyleri arttıkça öğretmenlik öz yeterlik düzeyleri de beraberinde bir artış göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde çalışmada ortaya çıkan bulgulardan varılabilecek sonuçlar tartışılmıştır.

Cinsiyet ve Yaş

Müzik öğretmeni adaylarının, akademik öz yeterlikleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(490)=2,67, p<.01$]. AÖYÖ' den alınan puanlar arttıkça akademik öz yeterlik düzeyi düştüğü için erkek müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=15.52$) kadın müzik öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinden ($\bar{X}=16.25$) daha yüksektir. Katılımcıların öğretmenlik öz yeterlik düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

Schunk ve Pajares (2002), akademik öz yeterlik alanında yapılan çalışmaların sonuçlarına göre erkeklerin özellikle matematik, bilim ve teknolojiyle ilgili akademik alanlarda kadınlara göre daha yüksek akademik öz yeterlik düzeyine sahip olduklarını bildirmektedir. Durdukoca (2010), sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterliklerini incelediği çalışmada erkekler lehine benzer sonuçlar bulmuştur. Yüksel, Diken, Aksoy ve Karaaslan (2012), rehber öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin öz yeterliklerini inceledikleri çalışmada da erkekler lehine sonuç rapor etmişlerdir. Alan yazında genel olarak akademik öz yeterlik konusunda erkeklerin kadınlardan daha yüksek öz yeterliğe sahip olmaları beklenmekle birlikte bu bulgu farkı çalışmalarda istikrarlı bir biçimde doğrulanmamaktadır. Örneğin Akbulut (2006), müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik öz yeterliklerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını bildirmektedir. Birer ve Sonsel (2013), müzik öğretmeni adaylarının mesleki öz yeterliklerini inceledikleri çalışmalarında öğretmenlik yöntemlerini uygulayabilmeye ilişkin öğretmenlik öz yeterlik boyutunda erkekler lehine bir fark bulurken diğer 5 alt boyutta herhangi bir fark olmadığını rapor etmişlerdir. Tabancalı ve Çelik (2013) öğretmen adaylarının akademik ve öğretmen öz yeterliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını rapor etmektedir. Benzer şekilde Ekinci (2013) de müzik, resim ve beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterliklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını rapor etmektedir. Çevik (2011) ise sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin öz yeterliklerinin cinsiyete göre kadınlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığını bildirmektedir. Bu çalışmanın bulguları alan yazındaki genel sonuçlara uymakla birlikte müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik öz yeterliklerinde, akademik öz yeterlikleriyle öğretmenlik öz yeterlikleri arasında olumlu yönde ilişkiler olmasına rağmen, cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Erkek öğrencilerin kadınlardan daha yüksek akademik öz yeterlik algılamalarının olması diğer faktörlerle birlikte toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında erkeklerin çevresel olarak yeterli olmaya ve kendine güvenmeye teşvik ediliyor olmalarıyla açıklanabilir.

Katılımcıların akademik ve öğretmen öz yeterlikleriyle yaşları arasında bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Katılımcıların yaş aralığının çok geniş olmaması ve yaşın standart sapmasının düşük olması yaşla elde edilebilecek olgunlaşma, öğrenme ve deneyim gibi değişkenler bağlamında benzer bir örneklem oluşturdukları ve bu nedenle yaşın anlamlı bir fark yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir. Hevedanlı ve Ekici (2009) üniversite öğrencilerinin biyoloji öz yeterliklerini inceledikleri çalışmalarında yaşla öz yeterlik arasında bir ilişki olmamasını öğrencilerin yaklaşık aynı yaşlarda olmasıyla açıklamaktadırlar. Akademik öz yeterlikte sınıf düzeyinde fark olmasına rağmen yaş düzeyinde fark olmaması, öğrencilerin bölüme farklı yaşlarda giriyor olmaları ve sınıf düzeyinin yüksek olmasının yaşça büyük olma anlamına gelmemesiyle açıklanabilir.

Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi

Sosyo-ekonomik düzey değişkeni anne-babanın eğitim düzeyi ve aylık gelir üzerinden sorulan sorularla belirlenmeye çalışılmıştır. Müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleriyle annelerin eğitim düzeyi arasında olumlu yönde bir ilişki ortaya çıkmıştır. Schunk ve Pajares (2002), akademik öz yeterliğin ilk kaynağının aile ortamı olduğunu ve anne-babaların çocuklarına evde sağladıkları uyarıcıların onların ilerde akademik öz yeterliklerinin artmasına neden olduğunu belirtmektedirler. Bu çalışmada annelerin eğitim düzeyi ile akademik öz yeterlik arasında ortaya çıkan ilişkinin babaların eğitim düzeyi ile akademik öz yeterlik arasında ve babaların aylık ortalama gelir düzeyi ile akademik öz yeterlik arasında çıkmaması bu kavramsal çerçeveye ve kültüre uygun görünmektedir. Kültürel olarak annelerin babalara oranla çocuğun bakımıyla daha yoğun ilgilenmesiyle bu bulgunun açıklanabileceği düşünülmüştür. Bunun yanı sıra annelerin eğitim düzeyi arttıkça akademik öz yeterliğin arttığı düşünüldüğünde daha eğitilmiş annelerin çocuklarına akademik konularda daha fazla destek sağladıkları düşünülebilir. Bununla birlikte anne eğitim düzeyi arttıkça müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik öz yeterliklerinin sınıf yönetimi boyutunda yeterlikleri düşüş göstermektedir. Bu durum, eğitilmiş annelerin çocuklarının akademik başarısını arttırmada daha otoriter uygulamalar gerçekleştiriyor olma olasılıklarıyla açıklanabilir. Şöyle ki, annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğuna daha otoriter yaklaşmakta, bu durum çocuğun okul başarısını arttırırken sınıfı yönetmek gibi kendisinin otorite olmasını gerektiren durumlarda güvenini azaltmakta olabilir. Eğitilmiş annelerin çocuklarını disipline ederken özerkliklerini daha az besledikleri düşünülebilir. Bununla birlikte ailenin gelir düzeyinin çocukların öz yeterliklerine etki etmiyor oluşu bulgusu, ailenin ne kadar parası olduğundan daha çok nasıl bir ebeveynlik yaptığının, kişilerin öz yeterlikleri üzerinde daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Akademik Not Ortalaması

Müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleri arttıkça akademik not ortalamaları da artış göstermektedir. Bununla birlikte akademik not ortalamaları ile öğretmenlik öz yeterlikleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Akademik öz yeterlikle başarı arasında olumlu yönde ilişki olduğu şeklinde bulgular mevcuttur (Bandura, 1997; Pajares, 1996; Schunk, 1995). Schunk ve Pajares (2002), akademik öz yeterlikle öz düzenleme kapasitesi ve etkili öğrenme stratejileri arasında ilişki olduğunu, akademik öz yeterliğin bu değişkenlerle birlikte akademik başarıyı yordadığını belirtmişlerdir. Çalışmanın bulguları alan yazına uygundur. Ancak bu çalışmada akademik öz yeterlikle öğretmen öz yeterliği arasında olumlu yönde ilişki olmasına rağmen adayların akademik not ortalamaları ile öğretmenlik öz yeterliği arasında ilişki çıkmamıştır. Bu durum müzik öğretmeni adaylarının akademik yeterlikleriyle öğretmenlik yeterliklerini birbirinden farklı şeyler olarak algılıyor olabilecekleleriyle açıklanabilir. Derslerde başarılı olmanın ayrı öğretmenlik yapmanın ayrı yapılar olarak zihinlerinde yer alıyor olma olasılığının yanı sıra birinin öğrenmeye diğerinin öğretmeye ilişkin yeterlik alanları olarak algılanıyor olma olasılığı da bir diğer açıklayıcı ifade olabilir.

Sınıf Düzeyi

Katılımcıların öz yeterlik düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı ve 4. sınıfların akademik öz yeterlik düzeylerinin 1. sınıflarınkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Öz yeterlik, zamanla deneyimler aracılığıyla gelişmektedir (Bandura 1986). Öz yeterliğin en önemli kaynağı başarılı deneyimlerdir ve zorluklarla baş etmek en güçlü öz yeterlik kaynağını oluşturmaktadır (Bandura, 1977; 1997). Sınıf düzeyi olarak daha üst sınıfta olmak kişilerin akademik görevlerle baş etmede okula yeni başlamış birine göre daha yüksek yeterlik duygusuna sahip olmasını sağlamaktadır. Öz yeterliğin anılan kuramsal çerçevesi de bu görüşü destekler niteliktedir. 4. sınıf öğrencileri geride bıraktıkları üç yılda daha fazla başarılı yaşantıya sahiptirler. Daha fazla zorlukla baş etmiş ve daha deneyimlidirler. Aytunga (2009) ve Durdukoca (2010) sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterliklerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını, sınıf düzeyi arttıkça öz yeterliğin de arttığını bildirmişler ve bunu da konuyla ilgili daha fazla ders almış olma ve deneyimle açıklamışlardır. Çevik (2011), sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin öz yeterliklerinin sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını sınıf seviyesi arttıkça öz yeterliğin de arttığını bildirmektedir. Yüksel ve ark., (2012), rehber öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin öz yeterliklerinin sınıf düzeyi arttıkça arttığını ve deneyimin öz yeterliği arttırdığını belirtmişlerdir. Alanyazında genel eğilim sınıf düzeyi arttıkça öz yeterliğin arttığı

yönündedir. Bununla birlikte öğretmen öz yeterliğinde anlamlı bir farkın olmayışı öğretmenliğe ilişkin deneyim eksikliği, okul uygulamalarının adayların öğretmenlik öz yeterliğini artırıcı yeterli deneyimi sağlamıyor olması gibi olasılıklarla açıklanabilir. Akbulut (2006) müzik öğretmeni adaylarının ve Ekinci (2013) müzik, resim ve beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterliklerinin sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını bildirmektedir.

Akademik Öz Yeterlik ve Öğretmen Öz Yeterliği

Müzik öğretmeni adaylarının buraya kadar ele alınan değişkenlerde akademik öz yeterliklerinde anlamlı farklılıklar ortaya çıkmasına rağmen öğretmen öz yeterliklerinin cinsiyete, yaşa, sınıf düzeyine, akademik ortalamaya ve sosyo-ekonomik değişkenlere göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir. Bununla birlikte akademik öz yeterlik ile öğretmen öz yeterliği arasında bir ilişki olup olmadığına bakıldığında aralarında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleri arttıkça öğretmen öz yeterlikleri de artmaktadır. Tabancalı ve Çelik (2013) öğretmen adaylarının akademik öz yeterliklerinin ve öğretmen öz yeterliklerini etkilediğini ve bu iki değişken arasında anlamlı ilişki olduğunu bildirmektedirler. Rasyonel olarak ele alındığında akademik öz yeterliğin önemli boyutlarıyla akademik bir etkinlik olan öğretmen öz yeterliğini etkilemesi mantığa uygun görünmektedir.

Sonuç olarak müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleri cinsiyete, annelerinin eğitim düzeyine, akademik ortalamalarına ve sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bununla birlikte yaşlarına, babalarının eğitim düzeylerine ve aylık ortalama gelire göre farklılık göstermemektedir. Aynı grubun öğretmenlik öz yeterlik düzeyleri ise cinsiyete, yaşa, sınıf düzeyine, babalarının eğitim düzeylerine ve aylık ortalama gelire göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bununla birlikte annelerinin eğitim düzeyine göre sınıf yönetimi alt boyutunda farklılaşmaktadır. Katılımcıların akademik öz yeterlikleriyle öğretmenlik öz yeterlikleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki mevcuttur. Öz yeterliğin önemli kaynaklarından birincisi başarılı deneyimlerken ikincisi alınan eğitimlerdir. Müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik öz yeterliklerinin eğitim süresi boyunca anlamlı bir biçimde değişmiyor olması verilen eğitimlerin öğretmenlik mesleğine hazırlamada yeterli olmadığının görgül kanıtını oluşturmaktadır. Uygulamada müzik öğretmeni yetiştiren programların öğretmenlik mesleğine hazırlamada ve öğretmen kimliği edindirmede sahip olduğu eksikliklerin giderilmesinin önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın okullarda görev yapan müzik öğretmenleriyle müzik öğretmeni adaylarının karşılaştırılmasının yapacak şekilde desenlenmesi durumunda aradaki farklar görgül olarak ortaya konulabilecektir.

Kaynaklar

- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 24-33.
- Aksoy, V., ve Diken, İ. H. (2009). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 709-719.
- Aytunga, O. (2009). *Sınıf öğretmeni adaylarının akademik özyeterlik inançlarının incelenmesi*. VIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Eskişehir.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Bandura, A. (1982). Self-Efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 32(2), 122–147.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.
- Bandura, A. (1989). Social cognitive theory. *Annals of Child Development Six Theories of Child Development*, 6, 1–60.
- Bandura, A. (1994). *Self-Efficacy*. *Encyclopedia of human behavior*. Newyork: Academic Pres.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: Freeman.
- Bıkmaz, F.H. (2004). Öz-yeterlik inançları. *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. (Eds. Y.Kuzgun ve D.Deryakulu),. ss.289-308), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Birer, A. R. H., ve Sonsel Ö. B. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının mesleki öz-yeterlik durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Selçuk üniversitesi örneği. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 8(4), 389-398.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of teachers' sense of efficacy scale. *Eğitim ve Bilim (Education and Science)*, 30(137): 74-81.
- Çevik, D. B. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi özyeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 145-168.
- Durdukoca, Ş. F. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 69-77.
- Ekici, G. (2012). Akademik öz-yeterlik ölçeği: Türkçeye uyarlama geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 174-185.

- Ekinci, H. (2013). Öğretmen adaylarının özyeterlik algıları: müzik, resim ve beden eğitimi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(3), 189-196.
- Gibson, S. & Dembo, M. H. (1984). Teacher efficacy: A consturct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76(4), 569–582.
- Henson, R. K. (2001). Teacher self-efficacy: Substantive implications and measurement dilemmas. *Annual Meeting of the Educational Research Exchange*, Texas: A & M University.
- Hevedanlı M., ve Ekici, G. (2009). Üniversite öğrencilerinin biyoloji öz-yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği). *Ege Eğitim Dergisi*, 10(1), 24-47.
- Kurbanoğlu, S. S. (2004). Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 137–152.
- Öncü, H. (2012). Akademik öz yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 183-206.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in achievement settings. *Review of Educational Research*, 66, 543-578.
- Schunk, D. H. (1995). Self-efficacy and education and instruction. In J. E. Maddux (Ed.), *Self-efficacy, adaptation, and adjustment: Theory, research, and application* (pp. 281-303). New York: Plenum Press
- Schunk, D.H. & Pajares, F. (2002). The Development of Academic Self-Efficacy. In a. Wigfield, J.S. Eccles. *Development and Achievement Motivation*. California, Academic Press.
- Solberg, V. S., O'Brein, K., Villareal, P., Kennel, R., ve Davis, B. (1993). Self-Efficacy and Hispanic college students: Validation of the college self-efficacy instrument. *Hispanic Journal of Behavioral Science*, 15(1), 80-95.
- Tabancalı, E., Çelik, K. (2013). Öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlikleri ile öğretmen öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1167-1184.
- Yılmaz, M., Gürçay, D., & Ekici, G. (2007). Akademik özyeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 253-259.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., & Soran, H. (2004). Öğretmen öz yeterlik inancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5.

Yüksel, K., Diken, İ. H., Aksoy, V., & Karaaslan, Ö. Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz-yeterlik algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 137-148.

Zimmerman, B. J.(1995). Self-Efficacy and Educational Development. in a. Bandura (Ed). *Self Efficacy in Changing Societies*. New York, Cambridge University Press.

Extended Abstract

Purpose

The aim of this study is to investigate the relationships between the academic self-efficacy and teaching self-efficacy levels of pre-service music teachers with regard to certain variables. The participants of the study include 280 (57%) female and 213 (43%) male pre-service music teachers. The age of the students varies from 18 to 26. The participants of this study are 493 pre-service music teachers studying at the FAED department of music education of the education faculties of Atatürk University, Balıkesir University, Harran University, Ondokuz Mayıs University and Pamukkale University. For data collection, a demographic information form, an academic self-efficacy scale and a teaching self-efficacy scale were used. For data analysis, independent samples t-test, ANOVA, Pearson correlation coefficient as well as descriptive statistics were used.

Result and Discussion

Gender and Age

The academic self-efficacy scores of pre-service music teachers are meaningfully different from each other according to gender [$t(490)=2,67, p<.01$]. While the scores gained from the ASES increase academic self-efficacy levels decrease, therefore; male pre-service music teachers' academic self-efficacy levels ($\bar{X}=15.52$) are higher compared to female pre-service music teachers' academic self-efficacy levels ($\bar{X}=16.25$). The teacher self-efficacy levels of the participants did not change significantly.

Socio-Economic Level of Parents

Socio-economic level variable was determined by asking questions about the education level of the parents and monthly income. A positive relation was revealed between pre-service music teachers' self-efficacy and education level of the mothers.

Academic Grade Point Average (GPA)

As pre-service music teachers' academic self-efficacy increase their GPA also increases. However, there was no meaningful relation between their GPA and teacher self-efficacy.

Year of Study

It was seen that the participants' self-efficacy levels varied according to their year of study and the 4th year students' self-efficacy levels were significantly higher compared to 1st year students.

Academic Self-Efficacy and Teacher Self-Efficacy

Although the variables discussed so far proved to create significant variances in pre-service music teachers' academic self-efficacy, the variables gender, age, year of study, GPA, and socio-economic level did not cause significant variances in teacher self-esteem. On the other hand, when the relation between academic self-efficacy and teacher self-efficacy is examined a positive correlation is present. Thus, as the academic self-efficacy of pre-service music teachers increase their teacher self-efficacy also increase as well.

Conclusion

As a result, the academic self-efficacy of pre-service music teachers change meaningfully according to gender, the education level of the mother, academic GPA, and year of study. However there is no difference evident dependent on the level of education of the father and level of income. On the other hand, variance is seen in the sub dimension of class management according to the level of education of the mothers. There is a significant positive correlation between the academic self-efficacy of the participants and teacher self-efficacy. While one of the important resources of self-efficacy is successful experiences the other is the education received. The insignificant variance in teacher self-efficacy of pre-service music teachers during their education provides empirical evidence that the education given in the teacher training program is inadequate in preparing the students to become teachers. It can be said that it is important that music teacher training programs should fulfill the shortcomings of training and preparing students for teaching and gaining a teacher identity.